

Oslo, 10. mai 2024

Høring - forslag til endring av forskrift om satser i prisutjevningsordningen for melk (PU-ordningen) og satser for produksjonsfløte og tilvirkningsverdi på smør

Uavhengige meieriers landsforbund (UML) mener:

- PU-ordningen skal gi melkeprodusentene mulighet til å oppnå målpris, uavhengig av hva melken brukes til og hvor produksjonen er lokalisert. Som konsekvens av Norges WTO-forpliktelser skal en alternativ prismodell erstatte dagens målpris for melk. Det må gjennomføres en helhetlig gjennomgang av PU-ordningen i sammenheng med at ny modell for prisfastsettelse erstatter målpris.
- Forbruket av alle meierivaregrupper har økt fra 2022 til 2023 med unntak av drikkemelk, som falt mindre enn ventet. Ifølge uoffisielle tall fra melk.no var det i årets første kvartal vekst for alle meierivaregrupper, også drikkemelk. Et av hovedargumentene for å redusere og avvikle deler av konkurransefremmende tiltak var nettopp presset på PU-ordningens finansiering som følge av blant annet skarpt fallende drikkemelkkonsum. Når det viser seg å ikke være tilfellet, heller ikke i året endringene ble besluttet, fremstår endringene mer som politiske enn som følge av et behov for å redde finansieringen.
- Den utilsiktede likviditetsoppbyggingen i ordningen i løpet av året 2023/24, som gir et økt handlingsrom på over 70 millioner, underbygger at kutt i de konkurransefremmende tiltakene har vært og er unødvendige. Deler av det økte handlingsrommet ønskes benyttet til å redusere avgift på drikkemelk med 19 øre, etter blant annet innspill fra markedsregulator. Disse midlene kunne vært benyttet til å opprettholde og styrke konkurransefremmende tiltak og sikre konkurranse i meierimarkedet.
- At taket på 90 millioner kroner for det generelle tilskuddet var nådd allerede før endringen fra 27 til 30 øre ble vedtatt i desember på 2023, viser at Regjeringens tilsynelatende styrking av tiltaket aldri var reelt. Dette advarte UML om. At den reelle økningen er på 1 øre, vil svekke konkurransekraften til de uavhengige meieriene ytterligere. Taket på 90-millioner kroner er altfor lavt. Det bør fjernes eller heves kraftig, slik at det oppfyller krav til virksom konkurranse, slik det er definert fagøkonomisk.
- Distribusjonstilskuddet på 50 øre kan ikke kuttes, da det er faglig underbygget fra bl.a. Konkurransetilsynet at dette er kompensasjon for en strukturell ulempe aktører som ikke har direkte distribusjon, har i konkurransen med Tine.
- 5 øre som incitament for å opprettholde konkurranse på råvareleddet må heller styrkes enn å kuttes, slik at det skal være mulig for flere enn Tine å konkurrere i drikkemelkmarkedet og å kunne ha egne melkeprodusenter.

Landbruksdirektoratet prognostiserer en økning i meierileveranse av ku- og geitemelk i 2024/25. Totalt forventes en meierileveranse på 1448,9 mill. liter, noe som utgjør en økning på ca. 3 prosent sammenlignet med foregående år. Det økende volumet og forslag til endrede satser innebærer reduserte kostnader i PU-ordningen med 10,6 øre literen. 3,2 øre av disse kommer fra de reduserte konkurransefremmende tiltakene.

UML mener PU-ordningen må gjennomgå med et helhetlig blikk på finansiering og balanse på utgiftssiden mellom de ulike postene. Dette må sees i sammenheng med ny modell for prisfastsettelse på melk. Gitt utviklingen på inntektssiden i ordningen er det klart rom for å øke midler til de konkurransefremmende tiltakene, fremfor å fjerne og redusere dem. I lys av utviklingen i 2023/24 fremstår den kraftige reduksjonen i enda større grad som en politisk, fremfor en faglig fundert og markedsmessig nødvendig endring. At taket på 90 millioner til det generelle tilskuddet var nådd allerede før det ble innført, og at vedtatt endring til 30 øre, kun blir 28 øre, understreker dette.

De konkurransefremmende tiltakene i PU-ordningen bør styrkes for å sikre innovasjon og økt melkeforbruk som resultat av sunn konkurranse. Taket på 90 millioner kroner for det generelle tilskuddet må fjernes og distribusjonstilskuddet på 50 øre og 5 øringen som incitament for å ha egne bønder må bestå.

Vennlig hilsen

Sofie Oraug-Rygh

Uavhengige meieriers landsforbund